

УДК: 343.265 (497.11:4-672EU)

Biblid 1451-3188, 14 (2015)

Год XIII, бр. 54, стр. 32–53

Изворни научни рад

проф. др Драган ЈОВАШЕВИЋ¹

УСЛОВНИ ОТПУСТ У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ

ABSTRACT

On the basis of accepted international standards contained in numerous documents of international organizations of a regional character (the Council of Europe, the European Union, etc.), the Republic of Serbia has with its new Criminal Code of 2005 and other supplementary legislation defined the terms, conditions for application, the manner of execution and other issues for the convicted offender to stay on freedom and supervision over his behavior, life and work. Although the sentence of imprisonment (deprivation of liberty) is the basic and the most important type of criminal sanction in our country, it does not need to be executed, to a greater or lesser extent, in institutional terms, but it is possible while the offender is free. The paper analyzes the application of European standards for supervision of convicted offenders on the probation and their implementation in the criminal legislation of Serbia with the theoretical and practical aspects.

Key words: European standards, the law, a prison sentence, conditional leave, supervision, freedom.

1) УВОД

У систему мера друштвене реакције на криминалитет преовладавају по свом значају казне, а међу њима казна затвора. То је лишење слободе кретања учиниоца кривичног дела за, у судској одлуци, одређено време. Она је прописана за највећи број кривичних дела самостално или алтернативно,

¹ Правни факултет Универзитета у Нишу, Е-маил: jovas@prafak.ni.ac.rs

односно кумулативно са новчаном казном. Изриче се на одређено време у трајању од тридесет дана до двадесет година или у трајању од тридесет до четрдесет година (дуготрајни затвор). Али, изречена мера казне затвора не мора у сваком конкретном случају да се ефективно и изврши у потпуности. То значи да се осуђено лице може пустити са издржавања казне затвора и пре него што ју је у потпуности издржао ако су за то испуњени законом прописани услови. Тада долази до примене условног отпуста. То је извршење казне лишења слободe на слободи. Условни отпуст² састоји се у отпуштању осуђеног лица са издржавања казне затвора пре него што ју је у потпуности издржао, под условом да до истека времена за које је изречена казна не учини ново кривично дело (члан 46. Кривичног законика - КЗ).³ Ако такво лице не изврши кривично дело за време док му казна тече, неће доћи до опозивања условног отпуста. Условни отпуст је сличан условној осуди јер се оба института састоје у ослобађању учиниоца кривичног дела од издржавања казне, с тим што је код условне осуде то ослобођење у потпуности, а код условног отпуста се ради о делимичном ослобођењу од казне.⁴ У функционалном смислу, условни отпуст је саставни део изречене казне затвора јер утиче на њену садржину будући да се институционални третман у заводској установи замењује третманом на слободи. То је посебан облик издржавања „казне лишења слободe на слободи“.⁵

2) ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ О УСЛОВНОМ ОТПУСТУ

Међу бројним европским документима, који чине корпус европског кривичног права, по свом значају намеће се Европска конвенција о надзору над условно осуђеним или условно ослобођеним лицима⁶ (ЕТС 051), која је донета још 30. новембра 1964. године, а ступила на снагу 22. августа 1975. године. Интересантно је да је ову Конвенцију потписала и бивша СФР Југославија 1991. године.⁷ Циљ њеног доношења био је да се успоставе

² Драган Јовашевић, *Кривично право, Општи део*, Београд, Номос, 2010, стр. 216-219.

³ Velinka Grozdanić, Marisabel Škorić, Igor Martinović, *Kazneno pravo, Opći dio*, Rijeka, Pravni fakultet, 2013, str. 211-213.

⁴ Драго Радуловић, „Условни отпуст”, Зборник радова, *Казнено законодавство – прогресивна или регресивна решења*, Београд, 2005, стр. 515-528.

⁵ Zoran Stojanović, “Uslovni otpust : problemi i perspektive”, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, broj 1-2/1984*, str. 185-197.

⁶ Berislav Pavišić, *Kazneno pravo Vijeca Europe, Zagreb, Golden marketing, 2006*, str. 526-530.

⁷ Службени лист СФРЈ – Међународни уговори број 4/1991.

минимални услови међу државама уговорницама – чланицама Савета Европе у пружању помоћи која је нужна за ресоцијализацију осуђених учинилаца кривичних дела путем одговарајућег надзора кроз примену одређених мера које треба да подстакну промену њиховог понашања и ресоцијализацију, а с друге стране, да контролом њиховог понашања омогуће извршење изречене казне и без њеног ефективног извршења. У одредбама чл. 4-9. Конвенција разрађује одредбе о начину, поступку и условима извршења условног отпуста у случају да је казна затвора изречена у једној држави, а да се она извршава у другој држави. Надзор над применом условног отпуста уређен је главом два, у одредбама чл.10-15. Конвенције које треба да омогуће ефикасну примену овог института у процесу извршења изречених казни путем судских пресуда. Извршење судских одлука (чл.16-21) предмет је разматрања у глави трећој Конвенције, док глава четврта (чл. 22-25) уређује уступање права на извршење изречене казне затвора, односно условног отпуста над осуђеним лицем у корист замољене државе.

Одредбе ове Конвенције су у потпуности имплементиране у законодавство Републике Србије, посебно, после новелирања Кривичног законика⁸ и доношења посебног Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера.⁹

3) УСЛОВНИ ОТПУСТ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Појам и услови за примену условног отпуста

Условни отпуст¹⁰ представља криминалополитичку и пенолошку меру¹¹ којом се врши допунска индивидуализација казне и остварује

⁸ *Службени гласник Републике Србије*, број : 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.

⁹ *Службени гласник Републике Србије*, број 55/2014.

¹⁰ Миодраг Симовић, Драган Јовашевић, Марина Симовић, *Извршно кривично право*, Источно Сарајево, Правни факултет, 2014, стр. 189-193.

¹¹ У теорији се могу наћи схватања према којима је условни отпуст основ за гашење казне или законска сметња за даље извршење казне (Anita Kurtović, "Ustrojstvo i pravna priroda uvjetnog otpusta", *ZbornikPravnog fakulteta u Rijeci, Rijeka, broj 2/1995*, str. 314). П. Новоселец сматра да ово није основ за гашење казне јер постоји могућност њеног извршења у случају опозива условног отпуста, па је чак тешко и тврдити да је условни отпуст сметња за даље извршење казне јер су неки облици извршења казне као мере помоћи и надзора могући и за време трајања условног отпуста (Petar Novoselec, *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb, Pravni fakultet, 2004, str. 356).

ресоцијализација осуђеног уз његово лично и активно учешће када се, с обзиром на постигнуте резултате специјално превентивног садржаја, може скратити претходно одмерено трајање одузимања слободе. Он се може дати сваком лицу које издржава:¹² а) казну затвора (у свим облицима укључујући и казну кућног затвора), б) меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, в) васпитну меру упућивања у васпитну установу, г) васпитну меру упућивања у васпитно поправни дом и д) казну малолетничког затвора.¹³ Условни отпуст обавезно се даје:¹⁴ а) ако је осуђени издржао две трећине изречене казне затвора, при чему се овај рок рачуна од дана када је започето извршење казне и б) ако се осуђени у току издржавања казне тако поправио да се са основом може очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да до истека времена за које је изречена казна неће учинити ново кривично дело. На тај начин је условни отпуст у складу са принципом индивидуализације казне јер је своди управо на ону меру која је стварно потребна у конкретном случају за остварење циљева кажњавања. При оцени да ли ће се осуђени условно отпустити суд узима у обзир његово владање за време издржавања казне, извршавање радних обавеза с обзиром на његову радну способност и друге околности које показују да је постигнута сврха кажњавања. Кривични законик је после новеле из децембра 2012. године искључио давање условног отпуста осуђеном лицу: а) који је током издржавања казне два пута дисциплински кажњаван и б) коме су одузете додељене погодности. И Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима из априла 2013. године (члан 5. став 2.) искључио је давање условног отпуста учиниоцу следећих кривичних дела: 1) силовање, 2) обљуба над немоћним лицем, 3) обљуба са дететом, 4) обљуба злоупотребом положаја, 5) недозвољене полне радње, 6) подвођење и омогућавање вршења полног односа, 7) посредовање у вршењу проституције, 8) приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију, 9) навођење малолетног лица на присуствовање полним радњама и 10) искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу.

¹² Borislav Petrović, Dragan Jovašević, *Krivično (Kazнено) pravo Bosne i Hercegovine, Opći dio*, Sarajevo, Pravni fakultet, 2005, str. 296-298.

¹³ Никола Милошевић, “Условни отпуст према малолетницима”, *Правни живот*, Београд, број 1/1983, стр. 28-37.

¹⁴ Željko Horvatić, *Kazнено pravo, Opći dio*, Zagreb, Pravni fakultet, 2003, str. 181-182.

Уколико испуњава законом прописане услове суд може условно отпустити и осуђеног:¹⁵ а) који издржава казну затвора од тридесет до четрдесет година, б) који је осуђен за: кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, кривична дела против полне слободе, кривично дело насиља у породици, кривично дело неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога, кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије, кривично дело примања мита и кривично дело давања мита, в) који је осуђен од стране надлежних судова, односно њихових посебних одељења, у поступцима који су вођени у складу са одредбама Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других тешких кривичних дела¹⁶ и г) који је више од три пута правноснажно осуђен на безусловну казну затвора, а није извршено брисање или не постоје услови за брисање неке од осуда.

Давање и опозивање условног отпуста

За разлику од ранијег решења када је о условном отпусту одлучивала посебна комисија за условни отпуст коју је образовало Министарство правде, према чл. 563-568. Законика о кривичном поступку (ЗКП)¹⁷ о условном отпусту сада одлучује суд који је донео одлуку у првом степену. У другим државама условни отпуст могу да дају административни органи (одбор или комисија за условни отпуст).¹⁸ Поступак за давање условног отпуста¹⁹ покреће молбом осуђени или његов бранилац. Ако суд молбу не одбаци (ако је поднета од неовлашћеног лица или пре испуњења законом прописаног минимума од две трећине издржане казне), судско веће у поступку обавезно тражи извештај од завода у коме осуђени издржава казну затвора о његовом владању и о другим околностима које указују да је постигнута сврха кажњавања, као и извештај повереника Управе за

¹⁵ Бора Чејовић, *Кривично право, Општи део*, Београд, Службени лист, 2002, стр. 488-491.

¹⁶ *Службени гласник Републике Србије*, број: 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 45/2005, 61/2005 и 72/2009. Више: Драган Јовашевић, *Организовани криминалитет – кривичноправни аспекти*, Ниш, Свен, 2012, стр.15-21.

¹⁷ *Службени гласник Републике Србије*, број: 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

¹⁸ Наташа Мрвић Петровић, *Кривично право*, Београд, Службени гласник, 2005, стр. 141-142.

¹⁹ Поступак за пуштање на условни отпуст покреће се само на молбу осуђеног лица (решење Окружног суда у Краљеву Кж. 1172005).

извршење кривичних санкција (члан 564. ЗКП). При томе суд је дужан и да саслуша надлежног јавног тужиоца. У одлуци о условном отпусту суд може да одреди дужност осуђеном лицу да испуни у одређеном року обавезе које су предвиђене кривичноправним прописима. Ако условни отпуст не буде опозван, сматра се да је осуђени издржао изречену казну у потпуности. Закон о извршењу кривичних санкција у члану 184. предвиђа могућност превременог отпуштања осуђеног лица из заводске установе. То је посебна врста условног отпуста који даје административни орган. У овом случају директор Управе за извршење кривичних санкција на предлог управника завода у коме се налази осуђено лице, а на основу претходно прибављеног мишљења стручног тима може да га пусти са издржавања казне затвора највише шест месеци до истека казне ако су испуњена два услова: а) ако је осуђени издржао девет десетина изречене казне и б) да се осуђени добро владао, па су постигнути резултати у програму поступања.²⁰ Ако условно отпуштени не оправда указано поверење долази до опозивања условног отпуста и његовог поновног враћања у заводску установу. Постоје две врсте опозивања условног отпуста (члан 47. КЗ).²¹ То су: а) обавезно опозивање и б) факултативно опозивање. О опозивању условног отпуста одлучује суд. До обавезног опозивања условног отпуста долази ако су испуњени следећи услови²²: а) када условно отпуштени за време док се налази на условном отпусту изврши кривично дело или када му се суди за кривично дело које је раније учинио, али се за њега није знало у време давања условног отпуста и б) да је за новоизвршено или новооткривено кривично дело изречена казна затвора преко једне године. До факултативног опозивања условног отпуста долази у случају: а) када условно отпуштени за време трајања условног отпуста учини једно или више кривичних дела или му се суди за кривична дела која је раније учинио, а за која је изречена казна затвора до једне године и б) када условно отпуштени не испуни неку од обавеза које су предвиђене кривичноправним одредбама, а које му је суд одредио. При оцени у овом случају да ли ће опозвати условни отпуст или не, суд нарочито узима у обзир следеће околности: а) сродност учињених кривичних дела, б) побуде из којих су дела учињена и в) друге околности које указују на оправданост опозивања условног отпуста. Када суд опозове условни отпуст,

²⁰ Милош Бабић, Иванка Марковић, *Кривично право, Општи део*, Бањалука, Правни факултет, 2008, стр. 387-390.

²¹ Ksenija Turković et al., *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, Narodne novine, 2013, стр. 87-95.

²² Драган Јовашевић, Вељко Икановић, *Кривично право Републике Српске, Општи део*, Бањалука, Универзитет Апеирон, 2012, стр. 260-263.

тада изриче казну применом правила о одмеравању казне за дела у стицају узимајући раније изречену казну као утврђену. Део казне који је осуђени издржао по ранијој осуди урачунава се у нову казну, а време које је провео на условном отпусту се не урачунава. Ако условно отпуштени буде осуђен на казну затвора до шест месеци, а суд не опозове условни отпуст, он се упућује у заводску установу на издржавање ове казне, при чему се продужава условни отпуст за време које је осуђени провео на издржавању казне затвора. Кривични законик је поставио ограничење према коме се условни отпуст може опозвати најкасније у року од две године од дана када је његов рок истекао.²³

4) ИЗВРШЕЊЕ УСЛОВНОГ ОТПУСТА

Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера предвиђа мере надзора над извршењем условног отпуста, без обзира да ли је он дат пунолетном или малолетном лицу, и без обзира о којој се кривичној санкцији институционалног (заводског) карактера ради. Надзор над условно отпуштеним лицем из заводске установе (члан 44.) обавља Повереничка служба ако је у одлуци о условном отпусту суд одредио да је осуђени дужан да испуни једну од следећих обавеза: 1) јављање органу надлежном за извршење заштитног надзора, 2) оспособљавање учиниоца за одређено занимање, 3) прихватање запослења које одговара способностима учиниоца, 4) уздржавање од посеђивања одређених места, локала или приредби, ако то може бити прилика или подстицај за поновно вршење кривичних дела, 5) благовремено обавештавање о промени места боравка, адресе или радног места, 6) уздржавање од употребе опојних дрога или алкохолних пића, 7) посеђивање одређених професионалних и других саветовалишта или установа, и поступање по њиховим упутствима и 8) испуњење других обавеза које су предвиђене кривичноправним одредбама. Суд који је донео одлуку о давању условног отпуста којом одређује испуњење једне или више наведених обавеза дужан је да извршну одлуку без одлагања достави Повереничкој служби. Надзор над условно отпуштеним лицем спроводи Повереник, који утврђује и прати програм извршења условног отпуста (члан 45). Закон по први пут предвиђа могућност примене електронског надзора као облик надзора над применом одређених мера над лицем које се налази на условном отпусту (члан 46). У

²³ Драган Јовашевић, *Коментар Кривичног закона Републике Србије са судском праксом*, Београд, 2003, стр. 19-22.

случају да је суд донео одлуку о условном отпусту којом је одредио да је осуђени дужан да испуни обавезе предвиђене кривичноправним одредбама уз примену електронског надзора, електронски надзор не може трајати дуже од једне године, нити дуже од трајања условног отпуста. На примену електронског надзора сходно се примењују одредбе Закона којима се уређује извршење казне затвора без напуштања просторија у којима осуђени станује (кућног затвора) са електронским надзором.²⁴

Закон је прецизно одредио права и дужности Повереника и осуђеног лица које се налази на условном отпусту²⁵ (члан 47). Према овом законском решењу осуђени је дужан да се одмах по пуштању на условни отпуст јави надлежној Повереничкој канцеларији. Повереник је дужан да одмах по пријему одлуке о условном отпусту успостави контакт са службом третмана у заводу, да предузме потребне радње за њено извршење и да по потреби успостави сарадњу са породицом осуђеног, полицијом, установама здравствене и социјалне заштите, послодавцем и другим установама, организацијама и удружењима. Повереник је такође дужан да у року од осам дана од дана пријема одлуке о давању условног отпуста осуђеном лицу донесе програм, узимајући у обзир утврђени програм припреме за отпуст из завода у коме је осуђени издржавао казну затвора. Повереник упознаје осуђеног са утврђеним програмом, као и са последицама неизвршења постављених обавеза. Овај програм Повереник доставља суду који је донео одлуку о условном отпусту и одговарајућем органу, установи, организацији. У циљу успешног спровођења програма извршења обавеза осуђени мора да се јавља Поверенику у време, на начин и на месту које Повереник одреди (члан 48). Осуђени је дужан да за време трајања условног отпуста испуњава обавезе редовног или ванредног школовања или друге утврђене облике стручног оспособљавања или стицања вештина (члан 49). Такође, осуђени у сарадњи са Повереником и Националном службом за запошљавање активно учествује у проналажењу одговарајућег запослења према понуђеним пословима на тржишту рада (члан 50). Осуђени је у смислу члана 51. Закона дужан да се придржава забране посећивања одређених места која могу бити прилика или подстицај за поновно вршење кривичних дела. Он је такође дужан да у року од три дана обавести Повереника о промени места боравка, адресе или о промени радног места. Ако то не

²⁴ Borislav Petrović, Dragan Jovašević, *Izvršno krivično (kazнено) право*, Sarajevo, Pravni fakultet, 2006, str. 222-229.

²⁵ Вјекослав Видовић, “Увјетни отпуст осуђеног са издржавања затворске казне”, *Годишњак Правног факултета у Бањој Луци*, Бањалука, број 11/1987, стр. 59-71.

учини, сматраће се да није испунио обавезу из одлуке о условном отпусту (члан 52)²⁶. Осуђени је дужан да се уздржава од употребе опојне дроге, алкохола и других психоактивних супстанци (члан 53). Ако Повереник основано сумња да се осуђени не придржава ове обавезе, а на основу непосредног увида или информација добијених од породице или других лица блиских осуђеном, овлашћен је да обави одговарајуће тестирање на присуство психоактивних супстанци. Ако се на основу резултата теста утврди да се осуђени не придржава ове обавезе или ако осуђени одбије тестирање, сматра се да није испунио обавезу из одлуке о условном отпусту. Осуђени је дужан да се укључи у третман у одговарајућем саветовалишту или установи у складу са програмом извршења обавеза (члан 54). Повереник је дужан да након истека условног отпуста²⁷ обавести надлежни суд о испуњености свих постављених обавеза од стране условно отпуштеног лица (члан 55). Ако кривицом осуђеног извршење обавеза не отпочне у року од 15 дана од дана израде програма или осуђени не испуњава обавезе које су му одређене, односно испуњава их делимично, Повереник је дужан да одмах о томе обавести надлежни суд. У овом случају надлежни суд у року од осам дана доноси одлуку о опозиву условног отпуста или пак обавештава Повереника и осуђеног о наставку извршења условног отпуста.

5) ПРИМЕНА УСЛОВНОГ ОТПУСТА У СУДСКОЈ ПРАКСИ

На обим, природу и значај условног отпуста као облика (фазе) у извршењу изречене казне затвора (редовне, дуготрајне или казне кућног затвора) указују и бројни примери из домаће судске праксе:²⁸

1) „Има места условном отпуштању осуђеног са издржавања казне затвора само ако је постигнута сврха кажњавања. Да ли је у конкретном случају остварена сврха кажњавања утврђује се свим доказима. У ситуацији када осуђени по извештају КПЗ има негативан став према учињеном кривичном делу не може се закључити да би пуштањем била остварена сврха кажњавања и да на слободи неће учинити ново кривично дело”.²⁹

²⁶ Зоран Илић, „Условни отпуст као инструмент казнене политике”, Зборник радова, *Казнена политика (раскол између закона и његове примјене)*, Источно Сарајево, 2012, стр. 445-460.

²⁷ Дарко Радуловић, „Условни отпуст као алтернатива казни затвора у упоредном праву и пракси”, *Правна ријеч*, Бањалука, број 12/2007. године, стр. 523-536.

²⁸ Драган Јовашевић, *Практикум за кривично право, Општи део*, Ниш, Правни факултет, 2013.

²⁹ Решење Врховног суда Србије Кж. 492/2006 од 28. марта 2006. године, *Судска пракса*, Београд, број 5/2006, стр. 20.

2) „Основни услов за примену института условног отпуста је владање осуђеног за време издржавања казне, као и процена о његовом будућем понашању. Неосновани су наводи у жалби јавног тужиоца која је изјављена против решења првостепеног суда којим је усвојена молба за условни отпуст осуђеног да није било места за прихватање ове молбе јер се ради о извршењу тешког кривичног дела које је за последицу имало смрт једног лица, те да је после саобраћајне незгоде осуђени побеглао са лица места. Из извештаја КПЗ у коме осуђени издржава казну затвора произилази добро понашање осуђеног, испољене радне навике, да је процес ресоцијализације окончан и да установа предлаже усвајање молбе осуђеног”.³⁰

3) „У ситуацији када осуђени издржава казну затвора због кривичног дела разбојништва, када је дисциплински кажњаван, када из извештаја КПЗ произилази да је сврха кажњавања остварена, не може се прихватити став првостепеног суда изнет у решењу којим је молба за условни отпуст усвојена и због кратког временског периода остатка казне затвора коју треба да издржи, па је уважена жалба јавног тужиоца и преиначено решење првостепеног суда тако да се молба осуђеног за условни отпуст одбија као неоснована”.³¹

4) „Нема места усвајању молбе за условни отпуст осуђеног у ситуацији када је остало да издржи казну затвора још у трајању од четири месеца, а из извештаја установе у којој се налази произилази да су само присутне промене у ставу и понашању осуђеног, да је процес ресоцијализације још у току и да нису испуњени циљеви генералне и специјалне превенције. Према закону за усвајање молбе за условни отпуст, поред неопходног протекла времена, потребно је имати у виду и садржину извештаја установе у којој осуђени издржава казну затвора”.³²

5) „Врховни суд налази да у конкретном случају сврха кажњавања не би била постигнута пуштањем на условни отпуст, те да се не може основано очекивати да ће се осуђени на слободи добро владати и да неће учинити ново кривично дело. У конкретном случају према разлозима побијаног решења првостепени суд налази на основу извештаја КПЗ да се процес

³⁰ Решење Окружног суда у Суботици Кж. 459/2007 од 3. децембра 2007. године, *Судска пракса*, Београд, број 2-3/2008, стр. 17.

³¹ Решење Врховног суда Србије Кж. 1617/2007 од 16. октобра 2007. године, *Судска пракса*, Београд, број 1/2008, стр. 18.

³² Решење Врховног суда Србије Кж. 1890/2007 од 5. новембра 2007. године, *Судска пракса*, Београд, број 1/2008, стр. 18.

ресоцијализације у коме осуђени активно учествује одвија без тешкоћа и у овој фази се може оценити позитивно, па је уважио молбу за условни отпуст закључујући да су испуњени законски услови за пуштање осуђеног на условни отпуст. Међутим, по оцени Врховног суда основано се у жалби јавног тужиоца истиче да из наведеног извештаја произилази да је осуђени због тежег дисциплинског престапа дисциплински кажњен и упућен у самицу у трајању од десет дана, као и да је процес ресоцијализације у току, да се одвија без потешкоћа и да је у овој фази оцењен позитивним, али да није окончан. Врховни суд налази да у конкретном случају сврха кажњавања не би била постигнута пуштањем осуђеног на условни отпуст, те да се не може основано очекивати да ће се осуђени на слободи добро владати и да неће учинити ново кривично дело”.³³

6) „Код одлучивања о молби за условни отпуст осуђеног првенствено је значајно његово понашање за време издржавања казне затвора. Основано се у жалби истиче да првостепени суд није ценио извештај окружног затвора о владању осуђеног за време издржавања казне затвора, па није јасно због чега је његова молба за пуштање на условни отпуст одбијена, а поготово због тога што се у разлозима решења набрајају правноснажне одлуке по којима је подносилац до сада осуђиван уз оцену да изречене казне нису утицале на осуђеног да промени своје понашање. Првенствено се указује првостепеном суду да се у поступку, а по молби за условни отпуст не одлучује о казни која је изречена осуђеном лицу, већ да ли је делом издржане казне постигнута сврха кажњавања, а с обзиром на владање осуђеног. То због тога што из извештаја окружног затвора произилази другачији закључак од оног који је изнео првостепени суд. Заиста, суд није искључиво везан мишљењем из извештаја установе где се налази осуђено лице на издржавању казне затвора, али је дужан да наведе разлоге због чега је одбијена његова молба за условни отпуст и поред позитивног мишљења установе у погледу владања осуђеног. У конкретном случају не само да нису наведени разлози, већ се не даје ни оцена извештаја окружног затвора, нити се констатује да су испуњени законом прописани услови”.³⁴

7) „Решењем првостепеног суда усвојена је молба осуђеног за условни отпуст са издржавања казне затвора, али је решењем другостепеног суда оно преиначено тако да се молба осуђеног одбија као неоснована. Описано

³³ Решење Врховног суда Србије Кж. 2266/2007 од 19. децембра 2007. године, *Судска пракса*, Београд, број 2-3/2008, стр. 16-17.

³⁴ Решење Окружног суда у Суботици Кж. 213/2008 од 6. маја 2008. године, *Судска пракса*, Београд, број 5-6/2010, стр. 20.

понашање осуђеног у образложењу извештаја КПЗ указује управо на супротан закључак да осуђени, иако је своје понашање ускладио са поменутиим захтевом и правилником, још увек нема дефинисан програм поступања јер се налази у фази дијагностификовања и дефинисања третмана, односно да се осуђени налази у фази процене и дефинисања његове личности тј. да је на почетку остваривања процеса ресоцијализације. Осуђени се по налажењу овог суда у току издржавања казне није тако поправио да се може основано очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да до истека времена на које је изречена казна неће вршити кривично дело, те део казне који је до сада издржао указују да процес ресоцијализације још увек није завршен, а сврха кажњавања у односу на осуђеног у погледу индивидуалне превенције још увек није остварена”.³⁵

8) „Основано се жалбом јавног тужиоца указује да нису испуњени услови за пуштање осуђеног на условни отпуст. У конкретном случају према разлозима побијаног решења првостепени суд је на основу извештаја о владању осуђеног у току издржавања казне затвора закључио имајући у виду кратко време до истека казне (45 дана), као и коректно понашање током издржавања, да је сврха кажњавања постигнута, па је усвојена молба осуђеног за пуштање на условни отпуст. Међутим, по оцени Врховног суда таква одлука је преурањена посебно због тога што се ради о тешком кривичном делу и да је првостепени суд приликом одмеравања казне ублажио законом прописану казну скоро до границе законског минимума. Код оваквог стања ствари Врховни суд налази да сврха кажњавања још није постигнута, а из извештаја окружног затвора произилази да у току третмана нису постигнути позитивни ефекти због специфичне структуре личности осуђеног и недовољне мотивације из чега произилази да процес ресоцијализације још није окончан”.³⁶

9) „Правилно је првостепени суд одбио молбу осуђеног за условни отпуст јер није постигнута сврха кажњавања. Правилно је првостепени суд одбио молбу за пуштање на условни отпуст осуђеног јер је правилно оценио извештај о владању осуђеног у току издржавања казне затвора у коме је наведено да је осуђени испољио променљиво понашање, да је два пута мењао васпитне групе због неприлагођености, да је пет пута дисциплински

³⁵ Решење Окружног суда у Суботици Кж. 389/2008 од 30. јула 2008. године, *Судска пракса*, Београд, број 5-6/2009, стр. 14.

³⁶ Решење Врховног суда Србије Кж. 573/2008 од 18. марта 2008. године, *Судска пракса*, Београд, број 7-8/2008, стр. 19.

кажњаван, као и дужину неиздржаног дела казне затвора у укупном трајању од девет година. Поред тога и наводима из жалбе да је осуђеном за време издржавања казне мајка преминула, да му је отац незапослен и срчани болесник и да се за време издржавања казне оженио, односно да живи у ванбрачној заједници, без утицаја су на правилност побијаног решења јер и по оцени овог суда процес ресоцијализације још није завршен, односно није постигнута сврха кажњавања”.³⁷

10) „Да би се уважила молба осуђеног за пуштање на условни отпуст процес ресоцијализације мора бити окончан. Из извештаја установе у којој осуђени издржава казну произилази да је изречена казна на осуђеног позитивно деловала, а процес ресоцијализације се креће у жељеном смеру без застоја, па се предлаже примена института условног отпуста. На овај закључак из извештаја, уз чињеницу да је осуђеном до истека времена изречене казне затвора остало још девет дана, да се ради о кратком временском периоду, у разлозима побијаног решења позива се и првостепени суд. Имајући у виду напред наведено, жалба јавног тужиоца је основана јер су одлучне чињенице које произилазе из извештаја КПЗ погрешно оцењене од стране првостепеног суда. Према наведеном извештају процес ресоцијализације у односу на осуђеног се креће у жељеном смеру што би значило да још увек није окончан”.³⁸

11) „Није дозвољен условни отпуст осуђеног са издржавања казне затвора која се издржава по решењу суда којим је неплаћена новчана казна замењена казном затвора. Казна затвора која се издржава као замена за неплаћену новчану казну не може се поистоветити са казном затвора јер је ова казна аутономна и специфична по својој природи и представља само начин извршења новчане казне”.³⁹

12) „Решењем је одбијена молба осуђеног за пуштање на условни отпуст јер процес ресоцијализације још увек није окончан, па није остварена сврха специјалне превенције. Врховни суд налази да подаци садржани у извештају КПЗ о томе да је осуђени испољио прилагођено понашање, да радне задатке извршава савесно и одговорно, дисциплински није кажњаван, признаје

³⁷ Решење Врховног суда Србије Кж. 621/2008 од 25. марта 2008. године, *Судска пракса*, Београд, број 7-8/2008, стр. 18.

³⁸ Решење Врховног суда Србије Кж. 732/2008 од 31. марта 2008. године, *Судска пракса*, Београд, број 6/2008, стр. 9.

³⁹ Решење Окружног суда у Нишу Кж. 1110/2008, *Билтен судске праксе Окружног суда у Нишу*, Ниш, број 28/2008, стр. 45.

извршење кривичног дела, да је процес ресоцијализације у току и да се одвија по плану и програму завода без проблема, очигледно указује да процес ресоцијализације осуђеног још увек није завршен, будући да се осуђени није тако поправио да се са основом може очекивати да ће се он на слободи добро владати, а посебно да неће вршити кривична дела. У тој ситуацији није постигнута сврха кажњавања са становишта специјалне превенције, па нису испуњени услови за пуштање на условни отпуст осуђеног”.⁴⁰

13) „Нема места прихватању молбе за условни отпуст осуђеног ако процес ресоцијализације није окончан у потпуности. Иако је осуђени издржао више од половине изречене казне затвора, из извештаја установе у којој издржава казну, произилази да у протеклом периоду издржавања казне није своје понашање у потпуности ускладио са захтевима заводског третмана, да вербално изражава кајање и прихвата одговорност, али није у довољној мери свестан тежине и друштвене опасности учињеног кривичног дела, да се са њим обавља третмански рад по плану и без значајнијих проблема уз сарадњу са осуђеним, али се достигнути степен ресоцијализације не може оценити довољним. Стога се и по налажењу овог суда пуштањем осуђеног са даљег издржавања казне затвора не би остварила сврха кажњавања, како у погледу специјалне, тако и у погледу генералне превенције, па се његова жалба одбија као неоснована”.⁴¹

14) „Нема места прихватању молбе за условни отпуст осуђеног ако из извештаја КПЗ у којем издржава казну затвора произилази да се процес ресоцијализације карактерише позитивним променама у ставовима и понашању осуђеног. Закључак првостепеног суда да има места усвајању молбе осуђеног за пуштање на условни отпуст је за сада неприхватљив јер не садржи ни довољне, ни правилне разлоге у погледу постојања свих одлучних чињеница од значаја за пуштање на условни отпуст са издржавања казне затвора, а и дати разлози су у супротности са стањем у списима предмета. У извештају КПЗ наведено је да је понашање осуђеног на издржавању казне затвора примерно, да поштује службена лица, не долази у конфликт са осталим осуђеним лицима, радне задатке извршава одговорно и савесно, користи погодности без злоупотребе, али је истовремено наведено да се процес ресоцијализације карактерише

⁴⁰ Решење Врховног суда Србије Кж. 2143/2008 од 2. септембра 2008. године, *Судска пракса*, Београд, број 10/2008, стр. 14.

⁴¹ Решење Врховног суда Србије Кж. 3137/2008 од 9. фебруара 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 4/2009, стр. 16.

позитивним променама у ставовима и понашању осуђеног. Таква формулација у извештају КПЗ не пружа довољно података за поуздан закључак да је процес ресоцијализације код осуђеног окончан, пошто се говори само о позитивним променама. Потребно је да првостепени суд наведену чињеницу провери тако што ће од одговарајуће управе КПЗ затражити изјашњење из кога би било јасно и неспорно утврђено да је код осуђеног остварена сврха ресоцијализације и постигнута сврха кажњавања, и то како специјална, тако и генерална превенција”.⁴²

15) „Решењем првостепеног суда одбијена је као неоснована молба за условни отпуст осуђеног. Правилно је првостепени суд одбио молбу за пуштање на условни отпуст јер процес ресоцијализације осуђеног није окончан. Из извештаја КПЗ произилази да је осуђени радно ангажован, да у његовом понашању није било проблема, да није дисциплински кажњаван уз изражено кајање и грижу савести, као и да се програм поступања одвија без проблема уз активно учешће осуђеног у прихватању третмана и изражених позитивних манифестација у његовом понашању. То значи да из наведеног произилази да процес ресоцијализације није окончан у конкретном случају. При томе је првостепени суд правилно ценио и тежину учињеног кривичног дела, начин његовог извршења, висину изречене казне, као и остатак неиздржаног дела казне”.⁴³

(решење Врховног суда Србије Кж. 3315/2008 од 24. фебруара 2009. године, Судска пракса, Београд, број 7-8/2009. године, стр. 17)

16) „Решењем првостепеног суда одбијена је као неоснована молба осуђеног за условни отпуст. У обрзложењу решења је наведено да је преурањено одобрити условни отпуст у моменту одлучивања јер није остварена сврха кажњавања, а имајући у виду тежину извршених кривичних дела, степен кривице осуђеног, околности које су пратиле њихово извршење, као и преостали неиздржани део казне. Према подацима из списка предмета, осуђени је издржао више од половине изречене казне затвора, па је тиме испуњен објективни услов, а што се тиче субјективног услова из извештаја КПЗ произилази да је осуђени ускладио своје понашање и поступа по правилнику о кућном реду, дисциплински није кажњаван, користи посебне погодности, па је процес ресоцијализације

⁴² Решење Врховног суда Србије Кж. 3167/2008 од 25. децембра 2008. године, *Судска пракса*, Београд, број 5-6/2009, стр. 10-11.

⁴³ Решење Окружног суда у Суботици Кж. 349/2009 од 15. јуна 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 11-12/2009, стр. 16.

завршен и сврха кажњавања постигнута. При таквом стању ствари има места преиначењу првостепеног решења тако да се усваја молба за условни отпуст. У вези с тим треба напоменути да условни отпуст није опроштај преосталог дела изречене казне затвора, већ предвиђа могућност наставка издржавања казне у случају ако осуђени до истека времена за који је казна изречена учини ново кривично дело, када се условни отпуст опозива (или се може опозвати)”.

17) „Решењем првостепеног суда одбијена је молба осуђеног за условни отпуст као неоснована. По налажењу овог суда правилно је првостепени суд поступио када је закључио да се осуђени у току издржавања казне затвора није поправио, да се основано може очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да до истека времена на које је казна затвора изречена неће вршити ново кривично дело. Осим тога, правилно је првостепени суд имао у виду чињеницу да осуђени у току издржавања казне затвора није био радно ангажован јер није радно способан, да није мотивисан за било који облик активности, да му је психичко стање лабилно, да његов однос са мајком са којом једино одржава контакт није складан, па да пенални третман још увек није окончан и да се исти одвија отежано. При таквом стању ствари правилно је првостепени суд одбио молбу за условни отпуст, без обзира што осуђени није дисциплински кажњаван, али не учествује у активирању његовог третмана, није мотивисан за било који облик активности, да се опоравак одвија отежано, те да исти није остварио сврху”.⁴⁴

18) „Има места усвајању молбе за условни отпуст осуђеног само ако је остварена сврха кажњавања у потпуности. Из извештаја КПЗ произилази да је осуђени манифестовао прилагођено понашање, да активно учествује у процесу ресоцијализације и да постоје објективне могућности и спремност за корекцију понашања на слободи, а да се резултати третмана оцењују задовољавајућом проценом, да је сврха кажњавања у великој мери постигнута. Како се осуђени може условно отпустити са издржавања казне затвора само уколико је постигнута сврха кажњавања, а што се из наведеног извештаја не може утврдити, то су по оцени Врховног суда разлози дати у образложењу ожалбеног решења о овој одлучној чињеници нејасни и у знатној мери противуречни закључку првостепеног суда да је према осуђеном постигнута сврха кажњавања”.⁴⁵

⁴⁴ Решење Окружног суда у Суботици Кж. 370/2009 од 11. јуна 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 11-12/2009, стр. 17.

⁴⁵ Решење Врховног суда Србије Кж. 578/2009 од 24. марта 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 9-10/2009, стр. 13.

19) „Да би се усвојила молба осуђеног за условни отпуст, недовољно је за доношење решења којим се молба усваја оцена само извештаја КПЗ о владању осуђеног и о испуњавању његових радних обавеза без коначног закључивања да ли је процес ресоцијализације остварен. У конкретном случају према разлозима побијаног решења првостепени суд је на основу извештаја КПЗ о владању осуђеног из кога произилази да је на издржавање казне дошао сам, да је радно ангажован и задатке уредно испуњава, да има коректан однос са службеним и осталим осуђеним лицима и да користи погодности без злоупотребе, даље се наводи да према извршеном кривичном делу нема објективан став иако изречену казну сматра реалном, и на крају, првостепени суд закључује да има места прихватању молбе за пуштање на условни отпуст осуђеног. Међутим, по оцини Врховног суда из наведеног извештаја не произилази да је процес ресоцијализације окончан, па самим тим да ли су остварени циљеви генералне и специјалне превенције на што се основано указује у жалби јавног тужиоца”.⁴⁶

20) „Има места усвајању молбе за условни отпуст осуђеног иако у извештају КПЗ није директно наведено да је код њега остварена сврха кажњавања, ако из извештаја о његовом владању произилазе све позитивне околности које указују да ће се исти на слободи добро владати. Из списка предмета произилази да је осуђени издржао више од половине затворске казне, из извештаја КПЗ види се да је у случају осуђеног постигнута сврха кажњавања с обзиром на његово примерно понашање, а све то имајући у виду тежину извршеног кривичног дела и степен кривице. Све су то околности које указују да је у конкретном случају постигнута сврха кажњавања и да ће се осуђени на слободи добро владати, па су код таквог стања ствари супротни жалбени наводи јавног тужиоца, засновани на ставу да из извештаја КПЗ не произилази да је у случају осуђеног постигнута сврха кажњавања, пошто то није изричито наведено у извештају КПЗ, као и с обзиром да из тог извештаја произилази да осуђени не признаје потпуно извршење кривичног дела за које је осуђен, а казну доживљава као неправедну”.⁴⁷

21) „Не може се прихватити молба за условни отпуст осуђеног када процес ресоцијализације има позитивне ефекте у пеналној средини, а рецидив се не очекује. Код оваквог стања ствари и извештаја затворске

⁴⁶ Решење Врховног суда Србије Кж. 929/2009 од 28. априла 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 1-2/2010, стр. 14.

⁴⁷ Решење Врховног суда Србије Кж. 1414/2009 од 23. јуна 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 1-2/2010, стр. 13.

установе да процес ресоцијализације има позитивне ефекте у пеналној средини, а рецидив се не очекује, Врховни суд налази да и поред чињенице да је осуђена своје понашање ускладила са правилима кућног реда, да није дисциплински кажњавана, да радне обавезе извршава уредно, не може се основано очекивати да ће се на слободи добро владати јер из наведеног извештаја произилази да се процес ресоцијализације само успешно одвија, али да исти није окончан, па самим тим није ни постигнута сврха кажњавања, а имајући у виду остатак казне затвора коју осуђена треба да издржи у трајању од седам месеци”.⁴⁸

22) „Решењем првостепеног суда одбијена је као неоснована молба осуђене за пуштање на условни отпуст. Иако је осуђена издржала више од половине изречене казне из извештаја КПЗ произилази да она кривично дело не признаје, да су прогнозе њеног будућег понашања неизвесне, да је правилан став првостепеног суда да њену молбу за условни отпуст треба одбити као неосновану с обзиром да у односу на осуђену нису постигнути циљеви специјалне и генералне превенције, а самим тим није остварена ни сврха кажњавања, што је неопходна претпоставка за пуштање на условни отпуст”.⁴⁹

23) „Решењем првостепеног суда усвојена је молба за условни отпуст осуђеног. Веће првостепеног суда је, имајући у виду прикупљене доказе, нашло да је сврха кажњавања у односу на осуђеног постигнута због чега је усвојена молба за условни отпуст. Према закону осуђени се може условно отпустити ако се у току дотадашњег издржавања казне тако поправио да се са основом може очекивати да ће се на слободи добро владати, односно да до истека времена на које је изречена казна неће учинити ново кривично дело. То значи да је предуслов за позитивно решење оцена суда да је процес ресоцијализације код осуђеног завршен као показатељ постигнуте сврхе кажњавања на плану специјалне превенције. Из извештаја о владању осуђеног произилази да се реализација васпитно корективног третмана у циљу реинтеграције у социјалну средину одвија у позитивном смеру из чега се може закључити да је овај процес окончан”.⁵⁰

⁴⁸ Решење Врховног суда Србије Кж. 1430/2009 од 16. јуна 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 1-2/2010, стр. 15.

⁴⁹ Решење Врховног суда Србије Кж. 1866/2009 од 14. јула 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 1-2/2010, стр. 14.

⁵⁰ Решење Врховног суда Србије Кж. 1958/2009 од 27. јула 2009. године, *Судска пракса*, Београд, број 3-4/2010, стр. 17.

6) ПОСТПЕНАЛНА ПОМОЋ

Ресоцијализација⁵¹ учиниоца кривичног дела не завршава се у заводској установи са издржавањем изречене казне затвора, већ се наставља и после издржане казне када осуђени изађе на слободу. Тада се према њему примењују мере постпеналне помоћи, односно мере које му помажу да се брже, лакше и безболније укључи у нормалан друштвени живот. По изласку из заводске установе на слободу осуђени наилази на бројне тешкоће материјалне, социјалне, психолошке, стамбене и здравствене природе које сам није у могућности да савлада, а пред искушењима обесхрабрен и разочаран може да поклекне и да се врати на пут вршења кривичних дела. Да би се спречило поновно враћање таквог осуђеног на пут криминала, њему се пружају мере помоћи које се састоје у моралној потпори да истраје у савладавању тешкоћа и добром владању, те да избегне сва искушења и изазове који га могу поново одвести на вршење кривичних дела, а с друге стране, њему се пружа помоћ: проналажењем запослења или смештаја, решењем стамбеног проблема, обезбеђењем исхране и лечења, сређивањем породичних прилика, пружањем материјалне помоћи, омогућавањем започињања или настављања школовања или стручног оспособљавања и сл.⁵² Према члану 48. Закона о извршењу кривичних санкција заводска установа у којој се налази осуђено лице је дужна пре отпуштања таквог лица да утврди Програм пружања помоћи након његовог отпуштања из завода. У остваривању ове помоћи завод сарађује са Повереничком службом Управе за извршење кривичних санкција, органом старатељства (центром за социјални рад) према месту пребивалишта, односно боравишта осуђеног, органом полиције и другом одговарајућом организацијом или удружењем (чл. 56-57. Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера). У нашој држави постпеналну помоћ пружају центри за социјални рад којима се осуђено лице може и само обратити за помоћ. Могуће је да се организују у већим градовима и посебна прихватилишта за смештај осуђених лица по изласку на слободу, односно да се таква лица упошљавају у одређеним предузећима, установама и организацијама где је њихов рад потребан. Овим предузећима може се омогућити и посета заводским установама ради упознавања са осуђеним лицима и њиховим потребама, као и могућностима за упослење. У неким странам земљама постоје

⁵¹ Ljiljana Selinšek, *Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela*, Ljubljana, Založba GV, 2007, str. 271-272.

⁵² Бора Чејовић, *Кривично право, Општи део*, op.cit., стр. 491-492.

посебни државни органи за пружање постпеналне помоћи, а у ове послове укључују се: добротворне и хуманитарне организације, удружења грађана и поједине верске организације. Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера Републике Србије из маја 2014. године предвиђа посебан поступак за пружање помоћи лицу после извршења изречене казне затвора као кривичне санкције институционалног карактера. То су тзв. мере „постпеналне помоћи“. Према члану 56. овог Закона ако служба за третман Управе за извршење кривичних санкција процени да постоји потреба за пружањем помоћи осуђеном лицу након изласка са извршења изречене казне затвора или ако сам осуђени затражи такву помоћ, Повереник најкасније у року од месец дана пре отпуста осуђеног лица започиње израду програма помоћи. Приликом израде тог програма он сарађује са службом за третман и осуђеним у заводској установи којој се налази осуђено лице. Програм помоћи (члан 57.) је скуп мера и поступака које лице после извршене казне затвора добровољно прихвата, а који се примењује у циљу његовог укључивања у живот на слободи. Програм помоћи се састоји од више предвиђених мера као што су: 1) пружање помоћи приликом проналажења смештаја и исхране, 2) пружање помоћи у остваривању права на здравствену и социјалну заштиту, 3) давање савета у циљу усклађивања породичних односа, 4) пружање подршке и помоћи приликом проналажења запослења, односно довршавања школовања или стручног оспособљавања, 5) успостављање сарадње са надлежним центром за социјални рад у циљу давања новчане подршке за подмиривање најнужнијих потреба, 6) пружање подршке и помоћи у уздржавању од употребе опојних дрога и алкохола и 7) пружање других облика помоћи и подршке. Примена овог програма се обуставља, ако лице према коме се он спроводи не сарађује са повереником.

7) ИЗВОРИ

Grozđanić, Velinka, Škorić, Marisabel, Martinović Igor, *Kazneno pravo, Opći dio*, Rijeka, Pravni fakultet, 2013.

Horvatić, Željko, *Kazneno pravo, Opći dio*, Zagreb, Pravni fakultet, 2003.

Kurtović, Anita, „Ustrojstvo i pravna priroda uvjetnog otpusta“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci*, Rijeka, broj 2/1995.

Novoselec, Petar, *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb, Pravni fakultet, 2004.

Pavišić, Berislav, *Kazneno pravo Vijeća Europe*, Zagreb, Golden marketing, 2006.

- Petrović, Borislav, Jovašević, Dragan, *Izvršno krivično (kazнено) право*, Sarajevo, Pravni fakultet, 2006.
- Petrović, Borislav, Jovašević, Dragan, *Krivično (Kazнено) право Bosne i Hercegovine, Opći dio*, Sarajevo, Pravni fakultet, 2005.
- Selinšek, Ljiljana, *Kazensko право*, Splošni del in osnove posebnega dela, Ljubljana, Založba GV, 2007.
- Stojanović, Zoran, „Uslovni otpust: problemi i perspektive“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, broj 1-2/1984.
- Turković, Ksenija et al., *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, Narodne novine, 2013.
- Бабић, Милош, Марковић, Иванка, *Кривично право, Општи део*, Бањалука, Правни факултет, 2008.
- Видовић, Вјекослав, „Увјетни отпуст осуђеног са издржавања затворске казне“, Годишњак Правног факултета у Бањој Луци, Бањалука, број 11/1987.
- Илић, Зоран, „Условни отпуст као инструмент казнене политике“, Зборник радова, Казнена политика (раскол између закона и његове примјене), Источно Сарајево, 2012.
- Јовашевић, Драган, Икановић Вељко, *Кривично право Републике Српске, Општи део*, Бањалука, Универзитет Апеирон, 2012.
- Јовашевић, Драган, *Коментар Кривичног закона Републике Србије са судском праксом*, Београд, 2003.
- Јовашевић, Драган, *Кривично право, Општи део*, Београд, Номос, 2010.
- Јовашевић, Драган, *Организовани криминалитет – кривичноправни аспекти*, Ниш, Свен, 2012.
- Јовашевић, Драган, *Практикум за кривично право, Општи део*, Ниш, Правни факултет, 2013.
- Милошевић, Никола, „Условни отпуст према малолетницима“, Правни живот, Београд, број 1/1983.
- Мрвић, Петровић Наташа, *Кривично право*, Београд, Службени гласник, 2005.
- Радуловић, Дарко, „Условни отпуст као алтернатива казни затвора у упоредном праву и пракси“, Правна ријеч, Бањалука, број 12/2007.
- Радуловић, Драго, „Условни отпуст“, Зборник радова, Казнено законодавство – прогресивна или регресивна решења, Београд, 2005.

Симовић, Миодраг, Јовашевић, Драган, Симовић, Марина, *Извршно кривично право*, Источно Сарајево, Правни факултет, 2014.

Службени гласник Републике Србије, број 55/2014.

Службени гласник Републике Србије, број: 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 45/2005, 61/2005 и 72/2009.

Службени гласник Републике Србије, број: 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

Службени гласник Републике Србије, број: 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.

Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, број 4/1991.

Чејовић, Бора, *Кривично право, Општи део*, Београд, Службени лист, 2002.

8) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Новелирањем Кривичног законика 2009. и 2012. године, а посебно доношењем Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера 2014. године, Република Србија је у потпуности имплементирала европске стандарде у области извршења условног отпуста као специфичне фазе у процесу извршења изречене кривичне санкције институционалног (заводског) карактера који су инаугурисани одредбама Европске конвенције о надзору над условно осуђеним или условно ослобођеним лицима из 1964. године. На овај начин је у потпуности остварен циљ примене кривичних санкција - утицање на осуђеног учиниоца кривичног дела да више не понови кривично дело, односно утицање на његово касније понашање и ресоцијализација његове личности. С друге стране, на овај начин је појачан систем заштите људских права и слобода осуђених лица који својим понашањем, залагањем и радом за време извршења изречених кривичних санкција заводског карактера, у првом реду казне затвора, заслуже да на слободи дочекају ефективно окончање изречене казне или друге санкције ове врсте. Све то треба да учврсти правни поредак и поверење грађана у правну државу и владавину права.